

Пятничук Тетяна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії технологій професійної освіти
Інституту професійної освіти НАПН України

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

У контексті євроінтеграції України постає необхідність підготовки кваліфікованих робітників з високим рівнем професійної компетентності, здатних до вирішення виробничих, соціальних, економічних завдань, саморозвитку та вдосконалення. Відповідно до масштабності завдань значно зростає роль педагогів з творчим ставленням до професійної діяльності, творчого пошуку, ініціативності, здатних до формування цілісної, всебічно розвиненої особистості майбутнього робітника. На думку В. Г. Кременя, «...ми ніколи не зможемо привести систему вітчизняної освіти у відповідність до вимог сьогодення, якщо не будемо мати сучасного вчителя» [5, с. 187].

Педагогічна майстерність, за визначенням енциклопедії освіти – це найвищий рівень педагогічної діяльності, вияв творчої активності особистості педагога; це комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі [1, с. 717]. Педагогічна майстерність – вияв найвищої форми активності особистості вчителя у професійній діяльності, активності, що ґрунтується на гуманізмі й розкривається в доцільному використанні методів і засобів педагогічної взаємодії у кожній конкретній ситуації навчання і виховання» [1, с. 718].

Водночас більшість дослідників наголошують, що педагогічна майстерність повністю пов'язана із професійним і загальним самовдосконаленням педагога, з його розвитком, розширенням й використанням нових засобів і прийомів навчання, узагальненням старого й накопиченням нового досвіду, розширенням професійних знань, умінь і навичок.

У свою чергу, педагогічна майстерність передбачає і педагогічну творчість як найвищий рівень педагогічної майстерності [2; 3]. С. О. Сисоєва підкреслює: «Педагогічна творчість – це завжди пошук і знаходження нового, а педагогічна майстерність проявляється як високий рівень професіоналізму без пошуку до нових рішень» [8, с. 162].

Ураховуючи думки та висновки науковців [2; 3; 4], виділимо основні компоненти педагогічної майстерності педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти:

- професійно необхідні знання: предмета викладання; педагогіки, психології та методики; соціології, історії, політики, філософії, економіки тощо;
- педагогічні професійні вміння та навички: організаційні, комунікативні, дидактичні, акторські, творчі, креативність тощо;
- педагогічне спрямування особистості: зацікавленість діяльністю, результатами роботи, позитивні мотиви діяльності, суб'єктні якості;
- володіння педагогічною технікою: дидактичні уміння, волюва саморегуляція, культура зовнішнього вигляду, невербальна комунікація, мова;
- здібності до педагогічної діяльності: перцептивні, комунікативні, рефлексивні, динамічні, творчі.

Розвиток зазначених складових має відбуватися за напрямками:–

участь у заходах з методичної роботи училища: участь у роботі педагогічної ради: підготовка виступів, звітів на засідання ради; участь у роботі школи молодого педагога: проведення круглих столів, обговорень, інформацій; участь у роботі методичної комісії: створення методичних розробок та методичних рекомендацій,

коригування навчальної документації; участь у виставках методичної роботи; оглядах навчальних кабінетів та майстерень; проведенні державних кваліфікаційних та поетапних атестацій тощо; проведення предметних тижнів та професії; проведення конкурсів професійної майстерності; обмін досвідом роботи педагогів, вивчення новинок педагогічної та методичної літератури; вивчення виробничих технологій; ресурсів державно-приватного партнерства; дуальної форми здобуття освіти; підвищення професійної та освітньої кваліфікації: стажування на виробництві; сертифікація; участь у конкурсах фахової майстерності тощо;

– вивчення та впровадження в освітній процес інноваційних методів навчання (робота в малих групах, круглий стіл, метод дискусії, мозковий штурм, проблемні завдання, метод створення ситуації успіху, тренінг, майстер-класи), та педагогічних технологій (кейс-технологія, інформаційно-комунікаційні технології, проєктні тощо);

– самовдосконалення педагогів має особливу роль у розвитку їхньої професійної майстерності та включає професійне самопізнання, самоаналіз, самоосвіту, самоствердження, створення власного портфоліо.

Провідною формою вдосконалення є самоосвіта – самостійна пізнавальна діяльність людини, спрямована на досягнення певних особистісно значущих освітніх цілей: задоволення загальнокультурних запитів, пізнавальних інтересів у будь-якій сфері діяльності, підвищення професійної кваліфікації тощо [1, с. 798]; інтернет-самоосвіта (онлайнві майстер-класи й курси, анкетування й тестування, консультування й поради, інтернет-спільноти, доступ до великої кількості різноманітної інформації тощо); здійснення наукової діяльності (засвоєння необхідних спеціальних знань для власної дослідницької роботи, інтерес до наукових результатів); професійний саморозвиток (теоретичні семінари, семінари-практикуми, майстер-класи та тренінги, робочі групи, контроль за діяльністю та її результатами тощо). Портфоліо передбачає аналіз й узагальнення роботи; відображення динаміки професійного зростання; представлення досвіду роботи вдослідницькій, професійній і творчій діяльності.

Водночас відзначимо суттєву роль закладу освіти, завданням якого є «стимулювання цілеспрямованого безперервного підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, росту їх професійної майстерності, розвитку творчої ініціативи, підвищення престижу й авторитету, забезпечення ефективності освітнього процесу» [6].

З метою розвитку інноваційної діяльності педагогів інноваційним має стати і заклад професійної (професійно-технічної) освіти, забезпечивши процес змін в освітній і управлінській сферах, упровадивши інновації: у змісті освіти, у плануванні, в організації освітнього процесу, у педагогічних технологіях, створенні позитивного іміджу училища, упровадженні проєктного менеджменту, розвитку соціального партнерства тощо [7].

Висновок. Отже, інноваційна діяльність та професійна майстерність педагогів закладів професійної (професійно-технічної освіти) уможливають формування професійної компетентності майбутніх робітників, а її розвиток забезпечується участю в заходах з методичної роботи училища, вивченням та впровадженням в освітній процес інноваційних технологій навчання, постійним самовдосконаленням.

Список використаної літератури

1. Енциклопедія освіти / АПН України; голов. ред. В. Г. Кремень. Друге видання, доповнене та перероблене. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1143 с.
2. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривonos І. Ф. та ін. Педагогічна майстерність: підручник / за ред. І. А. Зязюна. Київ: Вища шк., 1997. 349 с.
3. Ковальчук В. І. Сутність та структура педагогічної майстерності вчителя. Вища освіта України. 2011. № 27. С. 210–223.

4. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: навчальний посібник. Харків: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
5. Кремень В. Г. Ключові проблеми розвитку загальної середньої, дошкільної, позашкільної та професійно-технічної освіти. Освіта України. 2000. № 34.
6. Пятничук Т. В. Педагогічна діагностика та розвиток професійної майстерності майстрів виробничого навчання. Професійна освіта. 2019. № 4. С. 12–16.м
7. Пятничук Т. В. Інноваційне освітнє середовище формування професійної компетентності майбутніх робітників. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка. 2019. № 1 (18). С. 131–136.м
8. Сисоєва С. О. Технологізація освітньої діяльності в умовах неперервної професійної освіти. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія / за ред. І. А. Зязюна. Київ: Вид-во «Віпол», 2000. 273